

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN ASETUS METSÄHALLITUKSEN ERÄIDEN JULKISTEN HALLINTOTEHTÄVIEN SUORITTEIDEN MAKSUISTA VUOSINA 2024 JA 2025

Asetusehdotuksen tausta ja valtuus asetuksen antamiseen

Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) 24 §:n 1 momentin mukaan Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvien suoritteiden maksujen määräämisestä, viivästyskorosta, maksujen perinnästä ja toimivallasta maksuista päätettäessä säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Valtion maksuperustelain 8 §:n 2 momentin mukaan asianomainen ministeriö päättää, mitkä ministeriön ja hallinnonalan muiden viranomaisten suoritteet tai suoriteryhvät ovat maksullisia ja mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä maksu määrätään omakustannusarvon perusteella sekä mitkä suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein.

Vuosina 2022-2023 voimassa ollut ympäristöministeriön asetus Metsähallituksen eräiden julkisten hallintotehtävien suoritteiden maksuista (1156/2021) annettiin 16.12.2021 ja se oli voimassa vuoden 2023 loppuun. Maa- ja metsätalousministeriön 16.12.2021 antama asetus eräiden Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien suoritteiden maksuista (1140/2021), jossa säädetään maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan kuuluvien tehtävien maksuista, oli vastaavasti voimassa vuoden 2023 loppuun.

Asetuksen ehdotetaan tulemaan voimaan 1.3.2024 ja se olisi voimassa vuoden 2025 loppuun.

Asetuksen soveltamisala

Metsähallituksesta annetun lain 1 §:n mukaan Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa ja sen hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Ympäristöministeriö tulosoittaa Metsähallitusta julkisten hallintotehtävien osalta toimialallaan. Lain 19 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ohjaavat ja valvovat toimialojensa osalta Metsähallitukselle kuuluvien julkisten hallintotehtävien hoitoa siten kuin virastojen ja laitosten toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta erikseen säädetään.

Ympäristöministeriön toimialaan kuuluvia Metsähallituksen julkisia hallintotehtäviä ovat muun muassa lakisääteisten luonnonsuojelualueiden ja luonnonsuojelua varten hankittujen alueiden, erämaa-alueiden sekä luonnonsuojelutarkoituksiin varattujen alueiden hoito ja niiden käytön ohjaus, luonnonsuojelualueiden hankinta osittain, kulttuuriomaisuuden vaaliminen, luonnon virkistyskäyttöön liittyvien palvelujen tuottaminen sekä maastoliikenneasiat. Pääosa luonnonsuojeluun ja luonnon virkistyskäyttöön liittyvistä Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä ei ole maksullista ja ne rahoitetaan valtion talousarviossa ympäristöministeriön pääluokkaan sisältyvällä määrärahalta.

Metsähallitus tuottaa ympäristöministeriön toimialaan kuuluvia maksuperustelain 4 §:ssä tarkoitettuja maksullisia julkisoikeudellisia ja liiketaloudellisesti hinnoiteltuja suoritteita. Ympäristöministeriö antaa valtion maksuperustelain 8 §:n 2 momentin nojalla asetuksen toimialaansa kuuluvien julkisten hallintotehtävien suoritteiden

[REDACTED]

maksuista.

[REDACTED]

[REDACTED]

Omakustannusarvon mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet

Julkisoikeudellisista suoritteista peritään kiinteä maksu, joka vastaa keskimäärin suoritteen tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia eli suoritteen omakustannusarvoa, ellei muunlaiseen hinnoitteluun ole perusteita. Suoritteen omakustannusarvo muodostuu pääosin vakituisen ja osa-aikaisen henkilöstön palkka-, hallinto- ja yleiskuluista sekä asiakkuushallinnan hoidosta (asiakastutkimukset, asiakastyytyväisyysmittaukset, tuotekehitys, markkinointi, myynti ja viestintä). Lupasuoritteissa suoritteen tuottaminen käsittää hakemusten käsittelyn ja luvan tai päätöksen valmistelun ja antamisen.

Asetuksen 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin omakustannushintaisiksi lupapäätökset, joita annetaan hakemuksiin poiketa luonnonsuojelulain ja sen nojalla annettujen suojelualueiden perustamissäädösten rauhoitusmääräyksistä. Näiden lupien hintoihin ei ehdoteta merkittäviä muutoksia. Käytännössä tällaisia lupapäätöksiä on annettu vuosittain vain joitakin kymmeniä.

Kohdan 1 a) mukaisista luvista monet koskevat Lapin luonnonsuojelualueilla tehtävää laaja-alaista malminetsintää. Tällaisten lupien valmistelu on työlästä, koska se voi usein edellyttää mm. maastokatselmuksia.

Kohdan 1 b) mukaiset luvat tulevat sovellettaviksi etenkin eräillä vanhoilla luonnonsuojelualueilla, joiden rauhoitussäännökset on annettu ennen vuoden 1996 luonnonsuojelulakia. Mikäli kysymyksessä on luvan uusiminen eli päättynyt lupa uusitaan olosuhteiden ja ehtojen säilyessä ennallaan eikä luvan uusinta muutoinkaan vaadi olennaisia lisäselvitystöitä, voidaan luvan käsittelystä periä alhaisempi 100 euron käsittelymaksu aikaisemman 200 euron käsittelymaksun sijaan. Aikaisemmassa asetuksessa ei ole ollut porrastusta, jota esitetään lisättäväksi asetukseen, jotta pystytään paremmin huomioimaan lupakäsittelyn vaatima työmäärä ja joka usein on uusimistilanteissa pienempi kuin kokonaan uusissa luvissa.

Laissa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista (986/2011) 87 §:ssä todetaan, että luontaiselinkeinon harjoittajalla on oikeus ilman eri korvausta sijoittaa valtion maa- ja vesialueilla tukikohtia luontaiselinkeinojen harjoittamista varten. Koltta- alueella asuvalla koltalla on tällä alueella oikeus sijoittaa Metsähallituksen luvalla poro-, metsästys-, kalapirtejä, kalakellareita ja varastosuojia tarvittaville paikoille (kolttalaki 253/1995 9§).

Nykyisin tavoitteena on, että luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräysten mahdollistama hirvenajo-oikeus annettaisiin useimmissa tapauksissa laajempaa aluetta koskevalla Metsähallituksen hallintopäätöksellä, ilman erillisiä maksullisia lupia.

Kohdan 1 c) mukaisia hakemukseen perustuvia hirvenajolupia käytetään tällöin lähinnä tilanteissa, joissa voi olla tarvetta yhteen sovittaa hirvenajoa mm. alueen virkistyskäytön kanssa.

Kohdan 1 d) mukaisten uusien lupien ja päätösten maksua korotettaisiin 200 euroon vastaamaan niihin käytettyä työtä (aikaisemmin 100 euroa). Kaikkien uusien lupien ja päätösten valmisteluun osallistetaan useampia henkilöitä ja osa luvista vaatii maastokäyntejä. Mikäli kyseessä on uusittava lupa, eikä sen käsittely edellytä olennaisia lisäselvitystöitä, voidaan luvan käsittelystä periä alhaisempi 100 euron käsittelymaksu.

Pykälän 1 kohdassa tarkoitetuilla luonnonsuojelulakiin perustuvilla luvilla ja niistä

saatavilla tuloilla ei ole lupapäätösten vähäisen lukumäärän takia käytännössä juurikaan merkitystä julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuuden määrittelyssä.

Asetuksen 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin voimassa olevan asetuksen mukaisesti maastoliikenteeseen liittyvistä julkisoikeudellisista suoritteista. Maastoliikenteen julkisoikeudelliset suoritteet ovat lupia, joita myönnetään moottorikelkalla liikkumiseen valtion mailla sitä varten merkityillä urilla. Uralupien myöntäminen ei ole harkinnanvaraista, vaan lupa myönnetään kaikille lupaa hakeville. Maksuilla katetaan uralupa- tuotteen tuottamisen ja myynnin kustannukset.

Pykälän 1 momentin 2 a) kohdassa tarkoitetun henkilökohtaisen kolmen tunnin uraluvan hinta nousisi 10 euroon (aikaisemmin 9 euroa), vuorokausihinta 17 euroon (aikaisemmin 15 euroa), viikkohinta 35 euroon (aikaisemmin 30 euroa) ja kausilupa 60 euroon (aikaisemmin 50 euroa). Edellisen kerran hintoja on tarkistettu neljä vuotta sitten, joten hintojen korotuksilla pyritään vastaamaan yleiseen kustannustason nousuun. Kohdassa b) tarkoitetun perhekohtaisen uraluvan hinta korotetaan 60 euroon (aikaisemmin 50 euroa). Asetuksen 2 §:n 1 momentin 2 c) kohdassa tarkoitetun, muutoksenhakua varten annettavan maastoliikenteen aluekohtaisen kiintiöpäätöksen maksu säilyisi ennallaan. Asetuksen 2 §:n 1 momentin 2 d) kohdassa tarkoitettua erillistä kirjallisen päätöksen maksua korotettaisiin 100 euroon (aikaisemmin 30 euroa) vastaamaan päätökseen käytettyä työmäärää. Päätöksen valmistelu edellyttää useamman henkilön osallistamista ja työpanosta, erityisiä selvityksiä sekä mahdollisesti maastokäyntejä lupaedellytysten tutkimiseksi.

Kuntalaisen oikeus käyttää kotikuntaansa kuuluvaa, Metsähallituksen hallinnassa olevaa aluetta maastoliikennelain (1710/1995) mukaiseen maastoliikenteeseen on Metsähallituslain 24 §:n perusteella maksutonta.

Maksuperustelain 6 §:n 3 momentin mukaan maksu voidaan jättää perimättä, jos siihen on esimerkiksi ympäristönsuojeluun tai koulutustoimintaan liittyvää perusteltua syytä. Tämän perusteella maksuttomia olisivat tieteelliseen tai opetustarkoitukseen, vierasperäisen tai haitallisesti lisääntyneen eliölajin vähentämiseksi taikka luonnonsuojelualueelle kaatuneen riistaeläimen haltuun ottoon myönnetty lupa tai tehty päätös.

Omakustannusarvoa alemmat julkisoikeudelliset suoritteet

Omakustannusarvoa alempien julkisoikeudellisten suoritteiden hintoihin ei esitetä muutosta. Valtion maksuperustelain 6 §:n 3 momentin mukaan maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteen omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä, jos siihen terveyden- ja sairaanhoitoon, muihin sosiaalsiin tarkoituksiin, oikeudenhoitoon, ympäristönsuojeluun, koulutustoimintaan tai yleiseen kulttuuritoimintaan liittyvistä tai näihin verrattavista syistä on perusteltua syytä.

Ehdotettava 3 § vastaa sisällöltään vuosina 2022-2023 voimassa olleen asetuksen 3 §:ää. Siinä säädetään julkisoikeudellisista suoritteista, joista peritään niiden omakustannusarvoa alempi kiinteä maksu. Tällainen suorite on luonnonsuojelulain 51 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella annettu lupa poistaa luonnonsuojelualueelta riistaeläinlajin yksilö. Tämän suoritteen maksu olisi jatkossakin 50 euroa.

Edellä tarkoitettu lupa perustuu luonnonsuojelulain 51 §:n 1 momentin 3 kohtaan, jonka mukaan suojelualueen hallinnasta vastaava viranomainen voi antaa suojelualueella luvan poistaa sellaisten riistaeläinlajien yksilöitä, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omaisuudelle aiheutuvasta merkittävästä taloudellisesta vahingosta. Säännös voi tulla sovellettavaksi esimerkiksi hirvieläinten liikenteelle aiheuttamien vahinkojen torjumisessa, harmaahylkeiden ammattikalastukselle aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisessä sekä ympäristölle vaaraa aiheuttavien karhu- ja susiyksilöiden

poistamisessa.

Vakiona pysyvän suoritteiden hinnan vuosina 2024 ja 2025 arvioidaan kattavan vastaavan osuuden kustannuksista kuin aiemminkin, vaikkakin lainkohdassa tarkoitettu lupaharkinta voi edellyttää laajaa valmistelua ja asiantuntijaselvityksiä, jolloin omakustannushinta voi nousta korkeaksi. Toisaalta omakustannusarvoa alemmaksi hinnoiteltuja tuotteita on tähän mennessä mennyt vuosittain alle 10 kpl eli määrä on ollut hyvin vähäinen ja lisäksi, niiden vaatimassa työmäärässä on paljon vaihtelua. Koska nykyinen luonnonsuojelulaki on ollut voimassa vasta 1.6.2023 lähtien, on hinnoittelua syytä tarkastella uudelleen maksuasetuksen voimassaolon päättyä, kun on nähtävissä, mihin suuntaan tilanne tämän tyyppisten suoritteiden osalta on muuttunut.

Koska tällaisissa luvissa on kyse yleisen edun (ihmisten terveys ja omaisuuden) turvaamisesta, on tarkoituksenmukaista määrätä luvasta perittävä hinta omakustannushintaa alemmaksi. On huomattava, että tässä tarkoitettun luvan saaja tarvitsee toimintaan metsästyslakiin (615/1993) perustuen myös metsästysoikeuden haltijan luvan sekä Riistakeskuksen luvan, jotka kummatkin ovat maksullisia.

Liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavat suoritteet

Ehdotetun asetuksen 4 §:ssä säädettäisiin Metsähallituksen maksullisista julkisiin hallintotehtäviin liittyvistä suoritteista, jotka hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein. Luettelo on pyritty laatimaan mahdollisimman kattavaksi. Suoritteiden maksullisuuden määrittelyssä on otettu huomioon, mitä maksuperustelain 4 ja 5 §:ssä säädetään.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin liiketaloudellisesti hinnoiteltaviksi suoritteiksi maastoliikenneluvat kelkkailu-urien ulkopuolella sekä maastoliikenteeseen liittyvät yrittäjä- ja ryhmäluvat. Maastoliikennelain 4 §:n 1 momentin mukaan moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ei saa liikkua eikä sitä saa pysäyttää tai pysäköidä maastossa maa-alueella ilman maanomistajan tai haltijan lupaa. Kelkkailu-urien ulkopuoliset, maastoliikenteeseen oikeuttavat luvat, mukaan lukien lumettoman ajan maastoliikenneluvat, hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein ottaen huomioon luvan käsittelystä aiheutuvat kustannukset.

Asetuksessa olisi erikseen mainittu ryhmille ja yrityksille myönnettävät maastoliikenneluvat, jotka hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein ja myönnetään ryhmäkohtaisesti. Yrittäjälupa edistää yhteistoimintaa matkailuyrittäjien kanssa. Ryhmälupa vastaa yrittäjälupaa, mutta sen käyttäjä voi olla muukin kuin matkailuyrittäjä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavaksi varaus- tuvan, vuokratuvan ja muun varattavan tai vuokrattavan taukopaikan käyttömaksu. Varaustuvat on tarkoitettu retkeilyä, luontomatkailemista ja luontoon tutustumista edistäväksi palveluvarustukseksi. Varaustupa eroaa maksuttomasta autiotuvasta siten, että retkeilijä voi varata sieltä petipaikan etukäteen. Varattavat taukopaikat, vuokratuvat ja -kodat sijaitsevat useimmiten erämaa-alueilla tai kansallispuistossa. Varaustupien tapaan ne palvelevat retkeilyä, luontomatkailemista ja alueisiin tutustumista. Varustetaso on vaatimaton, mistä syystä käyttömaksutkin ovat verraten alhaisia.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ja rakennelmien vuokraus ja muu käyttöoikeuden luovutus sekä retkeilyn palveluvarustuksen käyttö yritystoiminnassa, hinnoiteltavaksi liiketaloudellisin perustein. Tapahtumilta, joista järjestäjä kerää osallistumis-/ pääsymaksua tai on muuten luokiteltavissa toiminnaksi, jonka pääasiallinen tarkoitus ei ole järjestää maksutonta toimintaa, peritään käyttökorvausmaksu retkeilyn palveluvarustuksen

käytöstä. Vuokra- ja käyttöoikeussopimuksia tehdään muun muassa luonnonsuojelualueilla toimivien matkailuyritysten kanssa. Yri-

tysten palvelut tukevat retkeilyä ja alueisiin tutustumista.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien yksikön hallinnassa olevien asuin- ja liikehuoneistojen vuokraus sekä muu huone-, kokous- ja esitystilojen käyttö hinnoiteltavaksi liiketaloudellisin perustein. Vastaavasti pykälän 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin ennallistamis- ja hoitotoimenpiteistä luonnonsuojelusuojelualueilta ja muilta suojelukohteilta kertyvän puun myynnin hinnoittelusta. Luonnonsuojelualueiden ennallistamis- ja hoitotoimenpiteistä kertyvä puutavara myydään markkinahinnalla.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa säädettäisiin liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavaksi opastus- palvelut ja -tuotteet. Niillä tarkoitettaisiin tavanomaisen opastuksen, neuvonnan ja tiedotuksen ylittäviä opastuspalveluja ja tuotteita sekä erilaisia julkaisuja, lehtiä tai muita vastaavia tuotteita. Luonnonsuojelun ja retkeilyn edistämiseen liittyvä tavanomainen opastus, neuvonta ja tiedotus ovat kuitenkin Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien yksikön tavanomaiseen toimintaan kuuluvana maksutonta, eikä siihen sovelleta maksuasetusta.

Kun kunta tai muu yhteistyöorganisaatio osallistuu luontokeskuksen toiminnan rahoittamiseen, katsotaan luonnonsuojelun ja retkeilyn edistämiseen liittyvä tavanomainen opastus, neuvonta ja tiedotus rahoittajan tilaamaksi maksulliseksi suoritteeksi. Tällaista myyntiä on esimerkiksi Suomen luontokeskus Haltiassa, jonka ylläpidon rahoittavat pääosin pääkaupunkiseudun kunnat.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan ympäristökasvatuksen ja luonto-opetuksen edistämiseksi tuotetut palvelut ja tuotteet olisivat liiketaloudellisesti hinnoiteltavia. Ympäristökasvatus ja luonto-opetus ovat Metsähallituksen luontokeskusten keskeisiä tehtäviä. Palvelujen kysynnän rakenne asettaa osaltaan rajoitteita täysin liiketaloudelliselle hinnoittelulle. Ympäristökasvatuksen ja luonto-opetuksen yleiseen edistämiseen liittyvä tavanomainen opastus ja neuvonta koulujen ja päiväkotien ryhmille sekä muille toiminnan vaikuttavuuden kannalta tärkeille sidosryhmille on Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien yksikön tavanomaiseen toimintaan kuuluvaa ja näin ollen maksutonta.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaan liiketaloudellisin perustein hinnoiteltaisiin myös asiantuntija- ja suunnittelupalvelut. Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin luettavat asiantuntija- ja suunnittelupalvelut käsittävät sekä ydintoimintaan että sitä tukeviin tehtäviin liittyvää osaamisen myyntiä. Maksullisena toimeksiantona toimitettavat asiantuntija- ja suunnittelupalvelut hinnoitellaan keskimääräisen työn tunti- tai päivähinnan mukaisesti lisättynä toimeksiannosta aiheutuneiden erilliskulujen osuudella.

Pykälän 1 momentin 9 kohdan mukaan liiketaloudellisesti hinnoiteltaisiin myös jäljenteet ottaen huomioon, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) 34 §:ssä säädetään.

Pykälän 1 momentin 10 kohdan mukaan liiketaloudellisesti hinnoiteltaisiin muutkin kohtia 1-9 vastaavat palvelut ja suoritteet.

Pykälän 1 momentin 11 kohdan mukaan ulkopuolisen tahon tilauksesta toteutettavien tietoaineistojen luovutuksesta perittäisiin liiketaloudellisesti hinnoiteltu maksu. Luovuttamisella tarkoitettaisiin pyynnöstä tai tilauksesta tapahtuvaa tietoaineistojen irrottamista ja luovuttamista. Pääsääntöisesti Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hallinnoimat tietoaineistot ovat paikkatietoaineistoja. Tällaisista luovutuksista peritään yleensä irrottamismaksu, jonka suuruus vastaa vähintään tarvittavasta aineiston irrottamistyöstä aiheutuneita kustannuksia.

Metsähallituksella ei toistaiseksi ole omia avoimia tiedon lataus- tai rajapintapalveluja, mutta tavoitteena on kehittää tällaisia lähivuosina.

Kohdan 11 mukaisen maksun periminen ei ole kaikissa tilanteissa tarkoituksenmukaista. Pykälän 2 momenttiin on sisällytetty poikkeus maksullisuudesta. Ensimmäinen koskisi kelkkailu-urien ulkopuolelle myönnettäviä maastoliikennelupia, jotka liittyvät ei-kaupalliseen tutkimukseen. Tällä tarkoitetaan tutkimusta, joka tuottaa ns. avointa yleishyödyllistä tutkimustietoa. Pykälän 3 momentin poikkeus koskisi kelkkailu-urien ulkopuolelle myönnettäviä maastoliikennelupia, jotka liittyvät luonnonsuojelualueelle kaatuneen riistaeläimen haltuunottoon, joka 1.6.2023 voimaan tulleen luonnonsuojelulain (9/2023, 50 § 1 mom. 11 kohdan mukaan on laissa säädetyin edellytyksin mahdollista.

Pykälän 4 momentin mukaan tietoaineistojen luovutuksesta ei perittäisi maksua, jos tietoaineistojen luovutus liittyy viranomaisten väliseen tai sen luonteiseen kansalliseen tai kansainväliseen yhteistyöhön tai velvoitteisiin, perustutkimukseen, opetustarkoituksiin tai Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toimeksiantoihin tai sen yhteistyöhankkeisiin.

Muut maksulliset suoritteet

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 34 §:ssä säädetään maksun määrääytymisessä noudatettavista periaatteista perittäessä maksuja kopion antamisesta julkisuuslakiin perustuvan yleisen tiedonsaantioikeuden nojalla. Lähtökohtana maksun määräämisessä on kustannusvastaavuuden periaate. Maksua ei kuitenkaan peritä esimerkiksi silloin, kun asiakirjasta annetaan tietoja suullisesti, asiakirja annetaan viran- omaisen luona luettavaksi ja jäljennettäväksi tai kun sähköisesti tallennettu asiakirja lähetetään tiedon pyytäjälle sähköpostitse. Maksua ei peritä myöskään silloin, kun pyydetyn asiakirjan antaminen kuuluu viranomaisen neuvonta-, kuulemis- tai tiedotusvelvollisuuden piiriin. Asiakirjan antamisesta viranomaisen luona luettavaksi voidaan periä maksu asiakirjan esille hakemisesta, jos asiakirja ei ole yksilöitävissä ja löydettävissä viranomaisen käytössä olevan asiakirjaluokittelun eikä asiakirjan tunnisteiden avulla taikka sähköisesti ylläpidetystä rekisteristä sen hakutoimintojen avulla.

Julkisuuslain 34 §:ssä tarkoitettujen suoritteiden maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelain periaatteiden mukaisesti ministeriön maksuasetuksessa. Asetuksen 5 §:ään sisältyy valtiovarainministeriön 26.9.2005 antaman ohjeen (VM 17/01/2005) mukainen säännös, jonka mukaan julkisuuslain 34 §:ssä tarkoitetuista suoritteista (tiedon esille hakeminen sekä jäljennösten ja tulosteiden antaminen) päättää Metsähallitus.

Asetuksen 7 §:n 1 momentti sisältää säännökset varaustuvan, vuokratuvan ja muun varattavan tai vuokrattavan taukopaikan varauksen tai vuokrauksen muuttamisen tai peruuttamisen kuluista. Peruuttamista tai muutosta koskevan maksun suuruus määräytyy kulloinkin voimassa olevien Metsähallituksen Luontopalvelujen varausehtojen mukaisesti.

Maksujen perintä ja ulosotto

Metsähallituksesta annetun lain 24 §:n 1 momentin mukaan Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvien suoritteiden maksujen määräämisestä, viivästyskorosta, maksujen perinnästä ja toimivallasta maksuista päätettäessä säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

Metsähallituksen julkisoikeudellisten suoritteiden maksut eli asetuksen 2, 3 ja 5 §:ssä tarkoitettut maksut ovat sellaisia julkisia maksuja, joita verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettu laki (706/2007) koskee, ja ne ovat suoraan ulosottokelpoisia.

Asetusehdotuksen taloudelliset vaikutukset

Alla olevissa kustannusvastaavuustaulukoissa on esitetty ympäristöministeriön toimialaan kuuluvista Metsähallituksen maksullisista suoritteista kertyneet tulot vuodelta 2022 sekä alustavat arviot vuosille 2023-2025. Ympäristöministeriön toimialaan kuuluviksi tuloiksi on laskettu tulot kaikilta suojelu- ja virkistysalueilta. Asetusehdotuksessa esitetyt hinnankorotukset lisäisivät julkisoikeudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden tuottoja vuositasolla arviolta n. 40 tuhatta euroa, millä katetaan kohonneita kustannuksia urien huollosta ja ylläpidosta. Luonnonsuojelulakien ja -säästösten perusteella annettujen lupien vuosikohtaiset määrät ovat pieniä ja hankalasti ennakoitavissa, joten niiden taloudellisia vaikutuksia ei ole arvioitu asetuksen valmistelussa. Helmi-ohjelman rahoitus ja tavoitteet vaikuttavat ennakoituihin puun myyntituloihin. Vuosina 2024-2025 ennallistamispuun myynnin ennakoidaan vähentyvän nykytasoon nähden.

Ympäristöministeriön toimialaan liittyvät suoritteet (1000e)	Toteuma 2022	Arvio 2023	Alustava arvio 2024	Alustava arvio 2025
Julkisoikeudelliset suoritteet	195	180	200	200
uraluvat	193	180	200	200
luonnonsuojelusäädöksiin perustuvat päätökset ja luvat	2	-	-	-
Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	7 440	6 795	5 926	5 983
Maastoliikenneluvat	75	90	80	80
alueiden pitkäaikainen vuokraus ja käyttöoikeuden luovutus	1 759	1 860	1 916	1 973
majoitustoiminta ja muu tilojen vuokraus	1 053	1 100	1 000	1 000
puun myynti (ennallistamisalueilta ym.)	2 926	2 560	1 850	1 850
luonto-opastuksen ja neuvonnan tuotteet	992	950	890	890
kirjat ja luonnonsuojelun julkaisusarja	84	75	70	70
Asiantuntija- ja suunnittelupalvelut	321	100	100	100
muut liiketaloudelliset suoritteet	305	150	100	100
Yhteensä	7 635	6 975	6 126	6 183

Julkisoikeudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden kustannusvastaavuuslaskelmat perustuvat Metsähallituksen Julkisten hallintotehtävien tilinpäätöstä 2022 varten tehtyihin kustannusvastaavuuslaskelmiin, joita on asetusta varten erikseen tarkennettu.

Lisäksi taulukoissa esitetään alustava arvio kustannusvastaavuuksista vuosina 2023-2025.

Julkisoikeudellisesti hinnoitellut suoritteet 1000e	Ympäristöministeriön toimiala			
	Toteuma 2022	Arvio 2023	Alustava arvio 2024	Alustava arvio 2025
TUOTOT				
Maksullisen toiminnan myyntituotot	195	180	200	200
Tuotot yhteensä	195	180	200	200
KOKONAISKUSTANNUKSET				
Erilliskustannukset				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Henkilöstökustannukset	50	50	50	50
Vuokrat				
Palvelujen ostot	3	60	70	80
Muut erilliskustannukset	34	25	30	30
Erilliskustannukset yhteensä	87	135	150	160
Osuus yhteiskustannuksista				
Tukitoimintojen kustannukset	20	20	20	20
Poistot	4	5	5	16
Korot			0	1
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	24	48	48	36
Kokonaiskustannukset yhteensä	111	183	198	196
KUSTANNUSVASTAAVUUS				
(tuotot - kulut)	84	- 3	2	4
Kustannusvastaavuus (%)	176%	98%	101%	102%

Liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden korkeat tuotot suhteessa kustannuksiin johtuvat ennallistamistoiminnan myötä syntyneestä puukaupan ylijäämästä. Puun markkinahinta on ollut viime vuosina korkea ja tuotot ovat ylittäneet korjuusta aiheutuneet kustannukset. Tulevina vuosina merkittävin muutos kustannusrakenteessa liittyy uuden varaus- ja myyntijärjestelmän poistoihin. Järjestelmä oletettu otettavaksi käyttöön vuonna 2025.

Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet 1000e	Ympäristöministeriön toimiala			
	Toteuma 2022	Arvio 2023	Alustava arvio 2024	Alustava arvio 2025
TUOTOT				
Maksullisen toiminnan myyntituotot	7 440	6 795	5 926	5 983
Tuotot yhteensä	7 440	6 795	5 926	5 983
KOKONAISKUSTANNUKSET				
Erilliskustannukset				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	591	600	650	650
Henkilöstökustannukset	695	700	715	730
Vuokrat	134	140	150	150
Palvelujen ostot	3140	2600	2320	2320
Muut erilliskustannukset	940	940	900	900
Erilliskustannukset yhteensä	5 500	4 980	4735	4750
Osuus yhteiskustannuksista				
Tukitoimintojen kustannukset	451	450	340	340
Poistot	169	310	310	636
Korot		31	23	43
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	620	760	650	976
Kokonaiskustannukset yhteensä	6 120	5 740	5 385	5 726
KUSTANNUSVASTAAVUUS				
(tuotot - kulut)	1 320	1 055	541	257
Kustannusvastaavuus (%)	122%	118%	110%	104%

Asetuksen valmistelu

Asetus on valmisteltu virkатыönä ympäristöministeriössä yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Asetusluonnoksesta on pyydetty lausuntoa maa- ja metsätalousministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, valtiovarainministeriöltä ja Metsähallitukselta. Lausuntoja saapui kaksi kappaletta. Maa- ja metsätalousministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö eivät antaneet lausuntoa asiassa.

Valtiovarainministeriö totesi lausunnossaan, että sillä ei ole huomautettavaa asetusluonnoksen sisältöön. Muistiosta ei valtiovarainministeriön mukaan käy kuitenkaan ilmi se, kattaako vakiona pysyvä omakustannusarvoa alempien julkisoikeudellisten suoritteiden hinta vuosina 2024 ja 2025 vastaavan osuuden kustannuksista kuin aiemmin. Jos näin ei ole, olisi omakustannusarvoa alempien suoritteiden hintoja syytä tarkistaa vähintään kustannustason nousua vastaavasti ylöspäin. Liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden tuotot sekä kustannusvastaavuus ovat muistion perusteella laskussa suhteessa vuosiin 2022 ja 2023. Muistion perusteella näiden suoritteiden tuotot ovat olleet korkealla tasolla johtuen puun markkinahinnan korkeasta tasosta. Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että koska liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuusarviointiin sisältyy epävarmuuksia, on kustannusvastaavuuden toteumaa seurattava ja tarvittaessa tehtävä muutoksia kustannusvastaavuuden varmistamiseksi.

Metsähallitus esitti lausunnossaan, että asetuksen voimassaoloa koskevaan pykälään (8 §) lisättäisiin maininta siitä, että asetus olisi voimassa siihen asti, kunnes uusi asetus Metsähallituksen eräiden julkisten hallintotehtävien suoritteiden maksuista tulee

voimaan.

Lausuntokierroksen perusteella tehdyt muutokset

Asetusehdotukseen ei esitetä muutoksia Metsähallituksen lausunnossaan esittämän ehdotuksen myötä, sillä lakien lisäksi myös muusta säädöksestä, kuten asetuksesta, tulee Suomen säädöskokoelmasta annetun lain (188/2000) 7 §:n 2 momentin mukaan käydä ilmi, milloin se tulee voimaan. Ehdotus ei ole lakiteknisesti mahdollinen.

Asetusehdotukseen ei tehty muutoksia valtiovarainministeriön lausunnon johdosta, mutta asetusehdotuksen perustelumuiistioon lisättiin maininta siitä, että vakiona pysyvän, omakustannusarvoa alempien julkisoikeudellisten suoritteiden hinnan vuosina 2024 ja 2025 arvioidaan kattavan vastaavan osuuden kustannuksista kuin aiemminkin, vaikkakin lainkohdassa tarkoitettu lupaharkinta voi edellyttää laajaa valmistelua ja asiantuntijaselvityksiä, jolloin omakustannushinta voi nousta korkeaksi. Toisaalta omakustannusarvoa alemmaksi hinnoiteltuja tuotteita on tähän mennessä mennyt vuosittain alle 10 kpl eli määrä on ollut hyvin vähäinen ja lisäksi, niiden vaatimassa työmäärässä on paljon vaihtelua. Koska nykyinen luonnonsuojelulaki on ollut voimassa vasta 1.6.2023 lähtien, on hinnoittelua syytä tarkastella uudelleen maksuasetuksen voimassaolon päättyä, kun on nähtävissä, mihin suuntaan tilanne tämän tyyppisten suoritteiden osalta on muuttunut.

Asetuksen voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1.3.2024 ja se olisi voimassa vuoden 2025 loppuun.